

OPERA STÁTNIHO DIVADLA V OSTRAVĚ
laureát státní ceny

Premiéra 23. února 1958 v divadle Zdeňka Nejedlého

GIUSEPPE VERDI:

TRAVIATA

Opera o 3 dějstvích — 4 obrazech

Text podle Dumasovy hry napsal F. M. Piave

Dirigent: Josef Staněk
Režisér: Ilja Hylas

Výtvarník: Wieslaw Lange j. h.
Choreograf: Julie Jastřembská
Sbormistr: J. R. Míšá

Violetta Valéry	Marie Burešová Věra Heroldová
Flora Bervoix	Dagmar Průšová Alice Spohrová
Annina, Violettiná služka	Ema Figurová Marie Lukášová
Alfréd Germont	Slawomir Zerdzicki
Jiří Germont, jeho otec	Rudolf Kasl Čeněk Mlčák Václav Zítek
Gaston, markýz de Létorières	Lubomír Procházka
Baron Douphal	Dalibor Jedlička Rudolf Juza
Markýz d'Aubigny	Rudolf Juza Miloslav Nekvasil
Doktor Grenville	Richard Novák Karel Průša
Josef, Violettin sluha	Ladislav Stankovič
Flořin sluha	Slavomil Kramoliš
Komisionář	Jan Bolech

Společnost u Violetty a Flory

Odehrává se v Paříži a okolí kolem r. 1840

Inspicent: Karel Štverák
Jaroslav Deršák

Text sleduje: Marie Pečínková

Hlavní přestávka po 2. a 3. obraze

Verdiho „Traviata“

Verdi Cesaru de Sanctis, 1. I. 1853:

»...V Benátkách pracuji na Dámě s kaméliemi, která bude možná nazvána Traviata. Námět své doby. Jiný snad by to neudělal vzhledem k mravům, době a tisícovým jiným nejapným skrupulím... Já to však dělám s největší radostí...«

Těmito slovy můžeme začít svou úvahu nad historií opery, která spadá do významného období ve Verdiho tvorbě — do období, v němž vznikají jeho první skutečně mistrovské opery: »Rigoletto«, »Troubadour« a »Traviata«.

Tehdy sedmatřicetiletý mistr zavrhuje s plným vědomím umělecké odpovědnosti překotné komponování a touží po scénické pravdě, po »námětech nových, velkých, krásných, rozmanitých, smělých až do krajnosti...«

A náměty toho druhu opravdu nachází. Jejich volba v tehdejší době je smělá — až do krajnosti. Ve všech ostře vystupuje jeden motiv — motiv sociální. Počínaje »Rigolettem« a konče »Traviatou«, která je krutou obžalobou tehdejší morálky.

A hrdinové, kteří zde vystupují? To nejsou loutky, oblečené v dobových kostýmech, nýbrž živí lidé, podobní těm v hledišti, ponížení a uražení, kteří trpí prostředím, v němž žijí. Taková je i hrdinka »Traviaty« — poslední opery v oné slavné trojici. Žena společností zavržená, což konečně p.ně vyjadřuje název opery — »Traviata«: v přeneseném smyslu — padlá žena, kurtizána; v doslovném překladu — zbloudilá.

Při komponování se Verdi soustředil téměř výlučně na postavu hrdinky. Svou širokou, typicky verdiovskou kantilénou vytváří lyricky jemný obraz Violetty, prosycený hlubokým psychologickým obsahem. Celá opera má téměř komorní, intimní ráz. Orchester z velké části hraje úlohu doprovodu, odstiňujícího výraznost vokální partie. Charakteristické je, že celým dílem

»Po padesáti letech by si byl nikdo na mou Dámu s kaméliemi ani nevzpomněl. Verdi ji udělal nesmrtelnou.«
(A. Dumas-syn)

doslova prolíná valčík; nikoli bezduchý, sentimentální, nýbrž zasněný, hluboce poetický valčík — plný psychologických odstínů, dokreslující tu či onu dramatickou situaci, počínaje prvním obrazem (kde podbarvuje Alfrédovo vyznání) a konče ve finále. Od svého záměru, soustředit se na postavu Violetty, Verdi nepochybně nepustil. K vykreslení jejího portrétu používá nikoli jednoho, nýbrž několika základních motivů, které v průběhu děje mění mnohokrát tvar. Ostatní postavy nemají téměř svou individuální podobu, jsou spíše dokreslením obrazu Violetty. Veškerá snaha mistrova je zaměřena na odhalení konfliktu hrdinky se společností, která ji obklopuje — na odhalení jejího duševního světa a konečně i na její tragický osud.

Že se tímto činem dostane do sporu se současnou morálkou, Verdi předpokládal. A tak se také stalo. Premiéra »Traviaty« se konala 6. března 1853 v benátském divadle Fenice. Očekávaná reakce se dostavila: rozpaky i pobouření nad námětem — opera byla vypískána. Den po premiéře píše Verdi svému příteli Muziovi: »Traviata včera večer — fiasko! Moje vina nebo zpěváků? Čas to rozhodne...«

... Čas to rozhodl. Sám Verdi věřil, že tímto úspěch »Traviaty« nekončí. A skutečně! Čtrnáct měsíců po nezdařené premiéře nastoupila opera triumfální cestu světem — třebaže pod změněným názvem »Violetta«, s nepatrnými škrty a s přesunutím děje do doby rokoka.

Dnes se vracíme k původnímu záměru Verdiho. Nepojímáme »Traviatu« jako sentimentální příběh o nešťastné lásce, která končí tragicky pro charakterové vlastnosti i zvláštnosti hrdinů; tak byla Verdiho opera v minulosti velmi často pojímána. Vidíme v osudu Violetty pravdivý dokument o postavení ženy v tehdejší společnosti — obžalobu měšťácké morálky. Nejen melodické bohatství, nýbrž i hluboká životní pravdivost vybojovala Verdiho »Traviatě« nesmírnou oblibu mezi širokými vrstvami. Právem patří toto dílo na naše současná jeviště. Prom. hist. Eva Sýkorová.

»Hlediště se při prvních představeních nemohlo smířit s námětem opery. Verdi podnikl smělý krok, když si za hrdinku vybral ženu společností zavrženou a považoval dokonce za nutné podtrhnout to názvem opery.«
(L. Solovcovová)

OBSAH OPERY

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Violettin salón. Na večírek, pořádaný dámou pařížského polosvěta Violettou Valéry, přichází po prvé Alfréd Germont. Violetta, kterou Alfréd již dávno tajně miluje, dává mu květ kamélie, což znamená téměř vyznání lásky.

DRUHÉ DĚJSTVÍ

1. obraz

Violettin letohrádek. V odloučení od světa zde prožívá nejblaženější chvíle své lásky Violetta s Alfrédem. Protože jsou milenci ve finanční tísní, odjíždí Alfréd do Paříže opatřit peníze. V jeho nepřítomnosti navštíví Violettu Alfrédův otec a prosí ji, aby se pro blaho jeho rodiny Alfréda vzdala. Po těžkých duševních bojích se Violetta rozhodne k rozchodu s milencem; píše své přítelkyni Floře, že se vrátí ke svému bývalému životu v Paříži a že se již večer dostaví na ples. Vracejícímu se Alfrédovi však nevysvětlí pravé důvody svého rozloučení. Otcova snaha odvést syna k rodině je marná; když Alfréd zjistí z dopisu, kam Violetta odešla, pln žárlivosti spěchá za ní.

2. obraz

Ples u Fiory. Violetta přichází v doprovodu barona Douphala, kterého při hře v karty vyzve žárlivý Alfréd na souboj. Když zůstane s Violettou na chvíli sám, vyčítá jí hrubým způsobem domnělou nevěru; před tváří celé společnosti jí hází k nohám vyhrané peníze. Otec, který sem přišel za synem, odvádí Alfréda a vytýká mu hrubé chování k ženě.

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Violettina ložnice. Violetta, onemocnělá souchotinami, očekává smrt. Alfrédův otec jí právě dopisem oznámil, že baron Douphal byl v souboji s Alfrédem raněn; protože se přesvědčil o velké a ušlechtilé lásce Violetty, vrací jí svého syna. Před očima Alfrédova otce umírá Violetta v milencově náručí.

Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p. Olomouc, provozovna 22
v Ostravě I, Hollarova 14. Cena 0,50 Kčs.